

Rahvusliku Keskerakonna

Teataja

Ilmub
tarwidust mõõda
10—20 nummert
aastas

Soetus ja tallus:
Tallinn, Wene t. 1,
Telefon 460-68
Postkast 238

Nr. 1

Tallinnas, 14. aprillil 1932.

I aastakäit

Rahvusliku ühistunde nimel!

Rahvusliku Keskerakonna tööle ajumisel.

Suure otfirmise ja murrangu ajal elab meie põlv.

Ühetskateistkümnenda sajandi lõpul ja kaesolewa sajandi algul pidid riikide liidud rahvusliku omatäsu alusel „Euroopa kontserdis“ tartviliku tasakaalu hoidmiseks järjeft suuremaid jõude wastamisi walms seadma, mis wiimaks lõppes ilma sõja katastroofiga!

Nüüd peab Rahwaste Liit kõiki riike ja rahwaid ühendama üldise rahu alashoidmiseks!

Üldine ilmamajanduslik kitsikus on sügawalt haaranud kõiki rahwaid ja maid ennenägemata ulatuses kõigil aladel.

Just üldise kriisi ulatus kinnitab aga paremini kui miski muu uudse kultuurilma ühtjust: kui on wapustatud majandusliku elu käit ja tasakaal ühel maal, siis tuntakse seda fogu ilmas!

Kõik rahwad ja riigid on kultuur-inimkonna ühise tehasuse elunditena sügawas kofukuulutusel. Kogu kultuurilm on omawahel tihedalt seotud ühiste hutwidega.

Nüüdse suure katsumise päewil on ka meie rahwa tessel

maad wõtmas uus hingeolu. Rewolutsiooni ja sõja ärewailt päewilt pärit poliitiliste ja sotsiaalsete woolude sünnitatud terawad lahuminetud annawad maad wastastikusele arusaamisele ja lepituse waaimule. Saataks mõistma, kuidas see wiib meie wäheste jõudude haltwamisele ja üldisele seisakule, kui wastastikuses waenus sünnitatakse sügawaid wastolusid, kus loomulik oleks wastastikune arusaamine ja sõbralik koostöö. Tuntakse rohkem ja rohkem ära, kuidas meie kõikide wahel on ometi tugevalt rohkem seda, mis meid ühendab ja kõidab, kui mis meid lahutab ja wastollu wiib.

Mitte klassiwõitlus ja kihihuti, waid rahvuslik solidaariteet, ühistunne ja kofukuulutus on see alus, millele tuleb rajada meie isiklik ja üldine elu! Ühendus teeb tugewaks!

On arusaadaw, et rahvusliku solidaariteedi uus elewus pidi haarama kõige enne meie rahwa haritlastonda ja enamarenenud ringtondi, kes poliitiliselt olid koondunud üffitutesse keskerakondadesse. Seal pidi

enne teisi silma paistma hädaoht, mis meid waititseb meie kultuurilises, poliitilises ja majanduslikus elus, kui meie eriti nüüdse kitsikuse raskusi weel sütwendaksime sifemiste wastolude ja waenu läbi, jelle asemel et wastastikuses ühistundes toondata kõiki jõude ühise häda wõitmiseks.

Meie üldise asja, iheiseiswa Eesti riikluse ja rahvusliku wabaduse nimel pidi jõude toondata ühiseks tööks ja püüdmiseks!

Seda äratundmist sütwendas weel kihihutuiliste erakondade hoolimata enesemaakmapaneel meie riiklikus elus kõigi teistimõttelejate arwel. Kihihuturühmituste sallimatus poliitilises ja majanduslikus wõitluses ähtwardas wastaseid purustawate tagajärgedega, kui need kihihuti-ringtonnad saatsid seisuorra walitsejateks. Poliitilise wõimu hoolimata ärakasutus majanduslikus elus tooks kaasa wapustatawaid tulemusi fogu meie riigi- ja rahwaelu alal, kui ühinägelik kihihuti saaks mell riigiwõimu käsutajaks. Meie riigi ülesehitamise ase-

mele ajuts mahakistumise ja hävitamise waim!

Haridus on jõud! hütüdis meie rahwas juba ärtamise-ajal tahe inimee eest. Nüüd aga tahaks fihihutwilit „maa-orientatsioon“ esimeses joones tormi jooksta rahvusliffudele haridusplüüetele. Otsesui ristisõda õhutatakse rahwa keskel kõige wastu, mis kannab haritluse ilmet.

Kui see wool pääseks wõimule, siis wõtaks pime tagasikistumine meil maad. Kogu meie kultuurelu kannataks rängasti, tagurpidi lähets aga pea ka meie majanduslik elu.

Siin töfise rahwafultuurita ei saa ju meie päewil olla jutugi majanduslikust eduft.

Siin kultuurita on uudses ilmaforras otjustatud wäike-rahwa saatus.

Kultuuritwaenuhit fihihutwi

Tallinnas, 9. apr. 1932.

oma „maa-orientatsiooniga“ wiiks hädaõhtu kogu meie riikliku olemise ja rahvusliku tulewiku.

See äratundmine on meil kofku wiinud laialised ringtonnad linnas ja maal, feda ei ole juhtimas üffi kitsa fihihutwi hingeolu. Meie rahwa käekäif ja riigi saatus on neid sundinud koonduma tihedale koostööle meie rahvusliku tulewiku kindlustamiseks.

Kõif omawahellised lahkuminekud oma teede ja sihtide poolest tulid kõrwoale jätta, et käed kofku kütia kõige selle taitseks, mis meile kui rahwale ühtlasi kalliks ja tähts.

Nii on Eesti Rahwaerafona ja Kristlik Rahwaerafona juba minewal sügisel koondunud ühendatud rahwaerafonaadets. Need omatorda on Tööerafonnaga ja Majandus-

riihmaga liitunud, et ühifelt luua suur Rahvuslik Kesterafona.

Nüüd tööle afudes tahab Rahvuslik Kesterafona oma lipu alla koguda kõif meie rahwa pojad ja tüttred linnast ja maalt, kes oma ühiste püüete sifits ei sea mitte ainult enda eht mõne üffiku kitsa fihifaju, waid kogu meie rahwa eluhutwi ja parema tulewiku.

Mida rastemad on ajaolud ja mida hädaõhtlikumaks lähewad kultuuritwaenuhitu fihihutwi atwaidused meie riigi ja rahwa tulewifule, feda tihedamalt peawad nüüd Rahvusliku Kesterafonna ümber koonduma kõif teadlitud todanikud rahvusliku solidariiteedi tähe all.

Olgu fildamest tertwitatud igatiks, kes tuleb meie ühifasja — Eesti ifeseistwa riigi ja meie rahwa tulewiku nimel!

Rahvusliku Kesterafonna Üj. Kestfomitee nimel:

Jaan Lõnison. U. Undertopp. L. Raudtepp.
U. Kerem. M. Suhtam. J. Masing.
R. Moormann. U. Lammann.

Linn ja maa rahwamajanduses.

Nad ei seifa mitte üksteise wastu, waid täiendawad ühtteift.

Nüüd, kus põllumajanduse seifutord foaduste hirmalangusega äärmifelt raskets muutunud ja kus kogu rahwamajandus oma olemasolul eest meeleheitlikku wõitlust peab, on kogude-koonduse erafona leibmid ifeäranis kohaseks oma erafonna seifutorda kindlustada ja on afunud fihikindlalt waenuõhutamisefle Anna ja maa mahel.

Kõif neid, kes mitte ei kuuu wiha-woemu fildwajate leeri, kes julgewad seletada, et meie fildise oluforra parandamiseks ei tule mitte otfida feda, mis meid üksteifelt lahutab, waid feda, mis meil ühifit, neid sõbraliffude wäljastade loojaid piilitakse näidata põl-

lumeestele nende wihafoemate waenlastena.

Nagu näha, ei arwestata sellega, et maa ja linn on teineteifega lahutamata fidemetega seotud, et nendel on palju rohkem ühifeid huwifid kui wast-olufid ja et ühiste majanduselu tõusu sifitide poole püüdes jõutakse edasi ainult mõlema poole õiglase te rahu idamisega.

Meil tuleb sellest aru saada, et ühe õnnetus ei ole mitte teife õnn. Ei saa linn olla õnnelik, kui põllumajandus raskustes waenleb, linna- de raskused ei too maal õnne.

Ainult mõned ühifinõgelised wõiwad

arwata, et põllumajanduse foaduste hindade kohutaw langus wõiks meile sellelegi kasuks olla. Lõfine seifutorra hindaja näeb aga selles õnnetust kogu meie majanduselule ja rahwale.

Enamus meie rahwast on põllumajanduses tegev. Wähem osa tegutseb teistel aladel. Põllumajanduse toodang on tööstuse toodanguft palju juurem. Sellega on põllumajandus meie majanduselu nurgakifwits.

Kõife feda eitada ja meie põllumajanduse murebega mitte arwestada, tähendaks mitte näha meie rahwamajanduse kõifft seifutorda.

Rahwatahulifult kalitawad aga need,

tes seavad põllumajandusele tööstuse vastu ja piiravad tõendada, et need olewat kaks wastast ja waenlast ning nagu tuleks küsimus ajastada: kas põllumajandus või tööstus.

Meie tahame kõiki loowaid jõude väärilistelt hinnata. Ei tohi olla ülekohune ühe vastu, et teist jeda rohkem kindlustada. Minuseks erinuseks on ainult see, et üks loob rohkem väärtust kui teine ja ainult selle nõudupuuga võime mõista põllumajandust ja tööstust ning hinnata nende osatähtsust meie majanduses.

Majanduselu jõutus ja kindlus oleneb meil suurel määral mitmekesise ja mitmekesise. Meie kliima, looduse rikkused ja muud majanduselu arendamise eeldused on jarnased, et olame sunnitud majanduslikult mitmekesisele tegutsema, sest üheski tegevusalal üheski võttes ei kindlusta meid küllaldaselt, kuigi selles tegevuses ei ole kõik alad rahvamajanduslikult ühtlase väärtusega.

Mida mitmekesiseks meie põllumajandus arenenud ja mida rohkem meie nõuetest juudab tööstus rahuldada, jeda kindlamale alusele meie rahvamajandus on rajatud ja jeda vähem vabustusi võivad meie majandusellu tuua rasked katsumise-aastad.

Meile on esimeses järjekorras tarvis mitmekesiseks arenenud ja enmast tarjumat põllumajandust ja teiseks tööstust. Nad ei ole rahvamajanduslikult teineteisele võistluseks, vaid ainult täiendavad teineteist vastastikult. Inimesed ei ole tegutsenud teineteisele võistluseks, nagu oleks siin vastoludega tegemist, võivad ainult need, kes ei näe või ei taha näha meie rahvamajanduse arendamise tõhiseid ülesandeid.

Kuni viimase ajani osaliselt walitsetes waade, mida püüti ka siiski kindlalt siuwendada, et põllumajandusele on tähtis peamiselt walitseturg. Siiseturul lohta tehti ainult hõlmaspanewaid märkusi.

See paistis pealiskaudsele waatlejale nõndatäna täiesti õigena, kuni maatumaturul piisid põllumajandusfaaduste hinnad kõrgel. Kuid nüüd, kus walitseturgudel hindade poolest seisuford põhjalikult muutunud, kus tehakse talistusi meie põllumajandusfaaduste turgudele pääsemiseks, nähakse, et ka siiseturul on tähtsus ja isegi suurem, kui jeda pealiskaudselt waadeldes võib arwata.

Andmed näitawad, et meie põllumajanduse toodanguist, mis on turustami-

sele määratud, läheb üle 50 prots. siiseturule.

Kui aga meie siiseturug, peajasjalikult linnad, oleksid weelgi wäiksemad ja waesemad kui nad praegu on, siis muutuks jellega meie põllumajanduse seisuford weelgi halvemaks.

Siiseturul on jeda suurem tähtsus, mida suurem ja jõukam on tarwitajafond. Tööstusfaadused ei leia siis maal tarwitajaid, kui põllumees waene, ja põllumehel on raske tööstuskriisi ja tööpuuduse ajal linnadele müüa.

Maa ja jamuti ka linna huwides on, et kõik loowad jõud leiaksid oma tegevusalal tarjumat tööd, sest ainult jarnasel korral on mõlemate huwid rahuldatud. Ei saa olla ühe tõusu teije langemisel. Majandusteaduse ajalugu näitab, et põllumajanduse faaduste hinnad on muutunud küsikäes tööstuse tõusu ja langusega.

Kui õiglaselt tahame oma majanduselu nähtusi hinnata, peame üttelema, et meil pole mingisugust põhjust põllumajandust ja tööstust waadelda kui wastolude seiswaid waenlasti. Palju õigem on neid hinnata kui majanduselu terwitu kaitse kille, kellel rohkem ühiseid kui lahkuwaid huwisiid.

Kui aga siiski püüakse kõnelda põllumajanduse ja tööstuse, maa ja linna lahkuwaid kui mingisugusest ülesamata kuristikust ja isegi püüakse neid sealt leida, kus tõelisele walitset üksmeel, siis näitab see ainult jeda, kui

wähe meil suudetakse riiklikult mõelda ja tegutseda.

Oleks ekslik arwata, nagu walitset põllumajanduse ja tööstuse wahel täiel määral huwide kooskõla ja nagu ei lohutaks neid midagi teineteisest.

Suwide täielist kooskõla ei näe meie kuskil. Isegi põllumajanduses on huwid wäga lahkuwaid. Terawiljastjale põllumehel ei ole see sugugi armast, et ruffi hind on meil praegu ligi 2 korda kõrgem maatumaturu hinnast. Ruffiastjaid põllumehi on aga mõnes maakonnas palju.

Ka tööstuse näeme lahkuwaid. Nõnda näitab tunneb metallitööstus jellest ainult rõõmu, et raua ja kerafe hind on langenud. Kuid mäetööstused piirawad aga kõiki võimalusi jelleks kaatada, et faaduste hindu tõsta.

Ei saa öelda, et ühe tööstuse huwid on teije tööstuse huwidega rohkem seotud kui põllumajandusega. Rahulemata on meie tööstusala üheski arwates põllumajanduse heakäekäigust rohkem huwitatud, kui teiste tööstusala arendamist.

Meie võime oma majanduselu aladid hinnata ainult rahwamajanduslikult toodangu juuruse järele. Seada tehse peame üttelema, et põllumajandus on meie majanduselu nurgakivi, millele on ehitatud teije tegevusalad. Kõikwõttes on see aga majanduselu terwit, kus igal tegevusalal on oma eriuülesanded.

U. Tõllasjapp.

Rodanif ja erafond.

On olemas arwamisi, nagu oleksid erafondad ühels suuremaks pahaks meie poliitilises elus. See arwamine leiab wäljendust mitmete meie jeltkonnatege-laste kõnelustes ning kirjutustes, jeda arwamist on aeg-ajalt leida ka mitmete meie poliitiliste ajalehte ning ajatirjade weergudel.

Ühi isenejst on jeda wäärt, et tema juures jga mõtleja rodanif weidi peatuks, sest jellest on jeda ju tema juhtumine erafondadesse, nende tegelastesse ja nende tegevusse.

Meie erafondi jüüdistatasse harilikult jelles, et nemad tõrjuwat ühiskodaniku, isiku, teiele plaanile, walitset erafond, õigemini erafondade jeltkõmbeed wõit ühised.

Nende jüüdistuste efitofad ei ole wist küll mõelnud lõpuni küsimust, mis jünniks siis, kui meil erafondi üldse ei oleks, kui walitset „isiku“ printsiip? Nad harilikult wõitwad kääga Inglismaale ja ütletwad: waadake, seal walitsete isikud parlamenti, mitte nimekirju, ja parlament elu on hoopis teine. Kuid see juures unustawad nad ära, et siin on jüsti üks wäike „aga“: kuigi Inglismaal walitsete isikud ja mitte nimekirju, on seal erafond elu jüsti palju ja palju intensiivsem ning enamkorraldatud kui meil; kuigi seal walitsete isikud, on wiimased jüsti kõik ühe wõit teije erafondi jünned ja isika erafondad on ka seal need, kes walimistel terwe walimiswõitluse korraldawad; kuigi meil nime

kirju valitakse, võib ju ka meil iga wali-
lija ihte kandidaadi nimetele, kes temale
kõige vastuvõetavam, kriipsu alla tõm-
mata ja jellega näidata, et tema just seda
iiftut valib.

Kujutame endale hetkeks ette, et
meil üldse ei ol erakondi, et iga iift seab
valimistel ise üles oma kandidatuuri ja
iie kannab ka hoolt oma iiftu läbimi-
neku eest. Kas oleks siis seisuford pa-
rem? Ei ilalgi mitte. Raske on us-
kuda, et 100 juhuslikult valitud riigi-
kogu liiget leiaksid omavahel niipea
iühise keele, sest neid ei iühendaks ju oja-
lijeltki teatud hiiidijonad, teatud plat-
vorm ja teatud eesmärk, mis arusaadav
ja loomulik iythe erakonda kuuluwate iifti-
kute juures. Enne kui nad iiksteiift
tundma õpiksid, oleks pool wõi weel roh-
kemgi riigikogu liitme east mõõdas; tei-
jel poolel aga tuleks igaiihel iiftlikul ri-
iiftol juba järgmiste walimiste wastu et-
tevalmistusi tegema hakata. Kõige selle
tõttu wõib päris kindlasti öelda, et ri-
igikogu koosjais kiinewäärtiki ei para-
neks, waid ennem halweneks.

W i s t e h a s e i s u f o r r a p a -
r a n d a m i s e k s ?

On tingimata tarwilik, et iga poliiti-
lijelt teguwõimne ja mõtleja kodanik as-
tuleks iithe wõi teise poliitilise erakonna
liikmeks. See on wajalik selleks, et iga
kodanik juudaks teadlikult riigielu aren-
damisele kaaja mõjuda. Suba erakon-

da enesesse astumine sunnib igaiithe en-
ne järele mõtlema, misjuguone olemas-
olewaiift erakondadest temale kõige was-
tuvwõetavam, sunnib tundma õppima
erakondade eestawasid ja nende taktikat.
Seejuures selgub temale muidugi algu-
sest peale ka see, et erakond ei ole mitte
mingijuguone kunstiline taim, erakonna
liidrite kawal abinõu rahwast oma pilli
järele tantfima panemiseks, waid ta on
wabariikliku riigitorra juures hädawa-
jaline mahamees iikfifkodaniku ning ri-
igiwõimnu wahel, kes aitab iikfifkodanifest
moodustada jõudu, millel wõimalus on
riigiwõimnu teatud juunas liituma pan-
na. Ja kui see selgus käes, siis kaob ja-
lamaid ka waen erakonna wastu, siis
asetab praegu nende wastu walitjewa
iikstõijuse ajemele lugupidamine ja see
osawõtt nende tegewusest ja arendami-
sest.

Kui meie poliitilises elus on puudusi,
siis mitte seepärast, et erakonnad oleksid
jelles jünibi, waid kaunis palju sellest
siüist tuleb kirjutada sellele äärmisele
iikstõijusele meie erakondade, iihes jel-
lega ka terve poliitilise elu wastu. Tä-
hante asja parandada, siis peame ka tõif
astuma kas iithe wõi teise erakonda,
selle kaudu ja abil meie arwates kõige
paremini ning kindlamini riigi ja terve
rahwa huwifid wõimalik oleks kaitsma
ning arendada.

Mein Eliafer.

Rahvusliku Refterakonna kohalikkude organisatsioonide loomisele!

Erakonna põhikiri pakub
selleks laialisi wõimalusi.

Reknuädalal, 20. märtsil, registreeriti
kohtu- ja sijeminiisteeriumis R a h w u s -
liku Refterakonna põhi-
kiri, millele asutajatena on alla kirju-
tanud J. Eõnisson, A. Andertopp, L.
Randkopp, A. Kerem, R. Moormann,
M. Juhkam, J. Masing ja M. Tam-
mann. Tähendatud iiftid kujundawad
praegu teatawasti Rahvusliku Reftera-
konna Ajutise Reftkomitee. Niüidregist-
reeritud põhikirja alusel on neil M. A.
Ajutise Reftkomiteena õigus ka igasu-
gusteks juriidilisteks toiminguteks Ra-
hwusliku Refterakonna nimel.

Põhikirja registreerimine ning Aju-
tise Reftkomitee seaduseparastamine
awab niüid muu hulgas wõimaluse Ra-

hwusliku Refterakonna organisatsioonide
loomiseks ka kohtadel. See on ülesanne,
millega filmapillugi ei tohiks aega wiita.

Maitnu lõpul on 5. Riigikogu
walimised ja aegsasti enne seda
peaksid Rahvusliku Refterakonna orga-
nisatsioonid kohtadel juba tegutsemas
olema, et walimisettevalmistusi seal
täie hooga läbi wiia.

Põhikirja järgi on R a h w u s l i k u
R e f t e r a k o n n a k o h a l i k k u d e
o r g a n i s a t s i o o n i d e e l l u k u t -
s u m i n e wõimalikult hõlpsaks tehtud:
tarwitseb eialgu ainult 3 iiftul kokku
astuda, teha otsus R. Refterakonna oja-
konna asutamiseks ja tegewuse awamiseks
ning teatada sellest otjusest ja juhatuse
koosjaisust ning asukohast Ajutisele Refk-
omiteele, kes omaforda teatab sellest

wastawale walitjuseasutusele. Kui oja-
konna liikmete arw on alla 5, wõib oja-
konna peakoosolek walida mitmeliikme-
lise juhatuse ajemel eimehe iikfi, kes
täidab niisugusel puhul ka laetakoidja
ja sekretäri kohuseid.

Tegelikult peaks maal Rahvusliku
Refterakonna kohaliku osakonna asuta-
mise algatama kas senise Rahwaerakon-
na, Eõberakonna wõi Kristliku Rahwa-
erakonna kohalikud osakonnad wõi usal-
dusmehed, sest Wajanduserakonnal oma
organisatsioon ega usaldusmehi walda-
des ei ole.

Arwatawasti on nende kolme erakon-
na kohapealsed aktiivsemad tegelased
omavahel enam-wähem tuntud, nii et
iühendusse astumine ei peaks tegema
raskuseid. Rahvusliku Refterakonna
triiftind põhikirju wõib saada erakonna
Refkbüroolt Tallinnas, Wene t. 1 (post-
kast 238, telef. 460-68). Sealtsamast
wõib saada ka igasuguseid muid juht-
nõõre osakondade asutamiseks, informat-
siiooni liitunud erakondade kohalikkudest
tegelastest jne.

Et erakonna kohalikkudel osakondadel
oleks kergem oma koosolekuid pidada,
mis edaspidises töös wäga tähtis, oleks
soowitaw, kui osakondi oleks wõimali-
kult tihedasti. W a l d o n sagedasti liig
laidline selleks, et liikmed omavahel kül-
lat sagedasti ja hõlpsasti kokku pääset-
sid. Palju sobiwam selles mõttes oleks
osakonda organiseerida suuremate küla-
piirkondade wõi walimisjaos-
k o n d a d e wiifti. Kui soowitakse, wõi-
daksse asja korraldada aga ka nõnda,
et wallas tegutseb küll Rahvusliku
Refterakonna ühine osakond, kuid et see-
juures igaske walimisjaoskonda wõi kül-
lase luakse oma sektiioon wõi komi-
tee, mis iikfif koostab ja korraldab era-
konnaliikmete koostäimisi walimisjaos-
kondade wõi weel kitsamate piirkondade
wiifti.

Kohapealsed tegelased kaalugu ja
leidku ise kõige sobiwam tee Ra-
hwusliku Refterakonna organiseerimiseks koh-
tabel. Peaasi: tehtagu seda kiirelt!

Pidagem filmas Rahvusliku
Refterakonna üleriiklist kon-
werentfi reedel 22. aprillil
„Estonias.“ Lähemalt käes-
olewas numbris 8. leheküljei.

Sihilit moonutamine, alufeta süüdistamine, inetu kahtlustamine,

need on pea-vahendid, millega fogude-koondus ühelt poolt ja sotsialistid teiselt poolt Rahvuslikku Keskeratonda valimis- võitluses tahavad lüüa. Rõneldakse mõnelt poolt, et selleks torku on lepitud isegi kindlaks toostööts punase ja rohelise tiitva vahel.

See sündivat nõnda: kui avalikul toosolekul või mis- tahes juhusel, kus inimesi koos, fogude-koonduse mees mingi- suguse kahtlustuse või süüdistuse Rahvusliku Keskeratonna või tema tegelaste aadressil lendu lasjab, siis peab kohalviibi- bitu jots ta omalt poolt seda toetama, ja ümberpöördukt. Niisugune „toostöö“ püsib muidugi oletusel, et fogude-koondus ja sotsialistid on ilmatvaatelistelt üksteisest niitvõrt kaugel, et nad üksteisele võistlajats ei ole: jotsid ei saa ühtegi häält fogude-koonduse ega fogude-koondus ei saa ühtegi häält sot- side leerist. Keskeratonnaft eemalemeelitatud aga võitvat hää- letada nii fogude-koondusele kui jotsidele ja jellepärast: mida vähem Rahvuslik Keskeratond, jeda parem därmustele.

Niisugusele mõlema tiitva pealesurumisele peab Rahvuslik Keskeratond iga filmapilt valmis olema vastulööki andma. Rohelis-punased pihid peatvad Rahvusliku Keskeratonna pigis- tamiseks võimetuks osutama.

Selleks on iga keskeratondlase kohus:

- 1) Teatada igast sihilikust vaasimiseft, süüdistami- seft ja kahtlustamisest, millega fogude-koonduse ja jotside kõnemehed ning kästjalad esinetvad praegu rahva keskel, viibimata, suusõnal, traadi- või kirjateel, **Rahvusliku Keskeratonna Keskbüroole Tallinnas**
- 2) Saata igast lendlehest, brošüürist, platatist või muust nende poolt rahva keskel levitatvast trükitud või muul teel paljundatud materjalist üks exemplar **Rahvusliku Keskeratonna Keskbüroole Tallinnas.**

Keskbüroo aadress: Tallinn, Wene 1. Kirjad adresseerida: Tallinn, postkast 238. Keskbüroo telefon: 460-68.

Kiigi hutvid nõudsid keskeratondade ühinemist.

Meie erakondade ja nende parla- mentlike rühmade koondamise küstvanusel on juba oma ajalugu. Kii toimus 2. riigikogus (1923—1926) kolme rühma, rahvaerakonna, kristl. rahvaerakonna ja rahvuslik-vabameelse rühma blokteeru- mine „demokraatlikust liidust“, milles oli 20 kiiget. See kiitumine oli mõrd-

lemisi lõdew; igatahes ei ulatunud ta nimetatud erakondade organistatsooni- deni väljaspool riigikogu. Demokraat- lik liit tegutses paar aastat ja tema olemasolul oli igatahes häid tagajärgi 2. riigikogu tegemuses: läbirääkimistes teiste rühmadega, seisukohtade avalda- misest seadusandluse-töös, deklaratsioonid-

des ja muul juhtumel esines suur 20- liikmeline rühm kolme rühma nimel. Jõiti torku aega ja jõudu. Ühise laua taga pehmenesid või kadusid nii mõnedki kahtuminewad seisukohtad või teist uusi, loowaid kombinatsoone. Demo- kraatlik liit lõpetas paari aasta pärast küll oma tegemuse, kuid loomulik katse oli tehtud, juure oli õpitud, ja nimelt jeda, et ühinemine peaks olema tihebam. See ülesanne jäi siis tulewiku hooletks ja jeda soovis müüid eriti tööerakond, kui ühineti. Demokraatliku liidu päe- mil oli weel üks teine katse — keskeratondade koalitsioon ja Sr. Meki walit- sus, milles olid ministriteks ainult dem- ootr. liidu tegelased. Kaste oli leida ühist keelt, eriti parema tiitvaga, kust palju nõuti ja väga peale käidi. Erakon- dade lõhestus oli joodus 1. detf. 1924. a. jündmuse wäljatujunemiseks, kuid koke jelle järele loodi koalitsioon „sei- nast jeinani“. Tehtis rahwaerakondlase Saaksoni walitus. Ka siin õpiti. Kiigi üldhupid said mõõduandvaks. — Tule- wik tõi siin meel teise katse — tiitvade koa- litsooni, kuid ilma sijemise wajaduseta. Taheti kõike läbi proowida.

Nastate jootsul on erakondade wahet- korrad jällegi terawnenud. Põhjused olid suurelt osalt pahemal ja paremal tiitwal. Mõlemate tiitvade poliitilised kawad käiwad ju põhjõtetes tihti nii väga üksteise wastu ja 3. riigikogu (1926—1929) jai jageli kuulda tera- waid, mõnitawaid sõnelemisi „matfide“ ja „jotside“ wahel, mille krooniks oli „tupitja“ tegemine wihatud „matfi“ poolt mitte vähem wihatud „jotsile“.

Kol ajal pidi parem tiit lord and- ma riigivanema ja selle kandidaat J. Soots seadis nii kategoorilised nõudmi- sed üles, et ei leitud torkulepet ja koalit- sioon loodi keskeratondade ning sotsialis- tide wahel. Mõodustati W. Kei walit- sus. Selle pihta lendas siis tuliseid nooli ja tõrwafeid jõnu paremalt tiit- walt, eriti kristlaste pihta, kes olid läi- nud wihatud jotsidega, kuigi sotsialistid jaid jelles koalitsioonis mõrdlemisi wähe kochi ja lubadusi, ilma isääralikude sot- siaalshadusteta, ilma isääralikude sot- siaalshadusteta, ilma töölistsoja lootu- jeta, ilma sportlaste ja punarajufeste organisteerimiseta.

Tuli uus riigikogu, neljas. Mgujes läks kõik hästi. Loodi D. Strandmani walitus. Kui see oli oma aja walitse- nud, üle aasta, tuli loomulik kriis. Sel- left oleks mõinud pääfeda, kui põllu-

meestele oleks antud põllutöömistri koht, millest lahkus M. Kerem, põllumehele M. Gürmanile. Kuid selle vastu olid tulijelt asunikeud. Mõne sõbra poolt keskerakonnast piiaiti asunike mõjutada, et nad järele annaksid. Seda ei siindinud. Käiteline kriis oligi käes, ühes sellega jõudis kätte ka põllumeeste kättemakstu tund! Asunikeud olid põllumeestele nagu pakk jala küljes: ilma nendeta ei saanud luua kodanlist koalitsiooni. Nematid olid seijuforra peamehed, kuigi neid oli ainult 14, aga põllumehi 24. Põllumeeste poliitilisel põllul hakkas mõru taim kasvama — viha asunike ja üldse keskerakondade vastu. Põllumehed hakkasid otsima uut, parema poliitilise taimse seemneid, seemneid, mis annaksid küll rohelti lehti, kuid ka Marssi punaseid õisi. Ennäämet: hakati „sotsi“ armastama! Nendega võida omavalitsuses hästi toffu leppida, näit. Valga- ja Väinemaal: nendega olawat parem töötada kui „keskerakondlike“ asunikega keskest. Miks siis mitte ka riigikogus jedaama teha? Kuli meele, et M. Nei walitus „wähe“ olawat teinud. Kaubad tehti jotsidega salamahti maha ja ühel õnnetul-õnjal päewal oli tiibade koalitsioon teostatud, kuid hoopis teistel alustel, kui M. Nei walitusel, ilma et P. Päts oleks asunike poole külsega pöördunud kaasa tulla. Asunike hing plahwatas kuumaks. Põllutöömistri koha sai asunike kuste M. Gürman. Sellest peale algas riigikogus eneoletatu jöimamine põllumeeste ja asunike wahel. Sotfialistid aga said oma tju wäga hästi rahuldada mõne sotfiaal-seadusega oma huwides, hakkasid roheltisele põllupinnale liikwama punasuse umbrohtu, oma sportlastele soetama relwu, ja suu jootis nell juba wett tööliskoja järele.

See oluford töigi tiirel käel keskerakondade ühinemise wajaduse esile. Mõime liialdujeta öelda, et riigi ja kogu rahwa huwid nõudsid jeda kästiwalt, jest teatud hädaoht töstis pead! Poltiitiliseid uduft kerkis nagu „2. detsembri“

tujusid. Jmelit, et põllumeeste rühm jeda ei näinud!

Keskerakondade ühinemine haaras aga asunike ümber, jsoleeris neid. Ka olid nende majanduslikud ettevõtted, mis olid — riigi kahjuks — paralleelsed põllumeeste omadele, hakanud waaruma. Kuli minna „Kanosjasse“. Kanosja andis andeks ja endine neede muutus palawaks juudlusets. Niidid oli roheline peremees asunike wihajest waenlastest saanud nende soojemaks sõbraks, ja jotsid jaadeti jälle tagasi oppositsiooni punaste liikude juure, kuid wõib olla ainult paraja momendini tulewikus. Seega olid asunikeud keskerakondade poliitilise „hammastikust“ wälja kistud. Seda „hambatõmbamist“ tahetaks jatkata. Deiti uus hiindjona — „51“! Kadugu keskerakonnad! Kõjugu roheline woir ja kasvagu punane piir! Kui asunikeud hüppasid parema tiwa poole, miks ei saaks wõpatama ja hüpata ma panna ka tööerakonda, kristlast, rahwakerakondlast ja majandusmehi? Saaks näha huwitawat hüpp-nukkude mängu. Parema tiwa teod näitawad töesti, et jaltpoolt õige tihti armastatakse latwastada lihtjalt poliitilist mängu. Miks ja tahad teha? — „peremehelik rühm“, tema tujudele pole jeadu kirjutatud. Asunikeud wõeti üle, aga nemad wõtsid ka põllumehed üle. P. Pätsi wistaksid üle parda — kättemaksmiseks —, aga sama juur ühendatud rühm pani talle owastoonne toime. Põllutöömisteerium pidi jääma põllumehele, kuid kätte sai ta asunike.

Kõik olawat niidid paremal tiawal omawõitti korras, kuid 25 keskerakondlast ei anna rahju. Kuidas saaks sellest 25-st endale ümberpöörduft teha kas wõi 52?

Nii — nii. Põhem tiib tahaks saamuda minewiku 1. detsembri tulewiku 2. detsembriks, parem tiib tahaks 33-ist weereda üle 50. —

Sellepärast tekkiski Rahvusliku Keskerakond! Eesti rahwas läheb teadlikuks. L. Randtepp.

Rahvusliku Keskerakonna wastased omawahel.

Kogude-koonduse jhutusöö lähene-watel Riigikogu walimistel on, nagu kodanikud nende koostelul ja nende palgalliste agentide juust mõnelgi pool

juba kuulnud, jhitud peaaegu ainuühtsi Rahvusliku Keskerakonna ja tema kandidaatide nimetirjade vastu. Rahvusliku Keskerakonna nimetirjade esitandi-

daate jöimatakse „põllumeeste waenlaste“, „ärimeeste agentide“ ja muude jelletaoliste „ilukeelsete“ nimetustega, jellest hoolimata, et nad on talupidajad, tegelikud põllumehed wõi tuntud põllumajandustegelased. Kogude-koonduse esikandidaatidest „jeltatakse“ ehtjateks maameesteks ja põlluharijateks aga ka need, kes juba aastakümneid maalõhna enam nuurfutanudti pole.

Tõe peapeale pööramine jünnib muudugi jelleks, et rahwajõna jargi „jega-les wees on kerge kalu piüida“.

Arwatavasti ei taha see rahwajõna käesolewatel Riigikogu walimistel jistki hästi täide minna. Nimeft jeejärast, et kogude-koonduse mehed ise juba küllalt hoolt on kannud, et põlluharija ja maapidaja teaks, misjuguks meestega tal kogude-koonduse leeris on tegemist.

Meil tarwitjeb mõningaid nende jeejuguks jst „omawahelistest“ jeltustest lihidalt ainult meelde tuletada. Teeme jeda kogude-koonduse meeste eneste jönadega, et jaltpoolt põhjust ei oleks meid jihilikkuses wõi erapoolituses jüüdistada.

Palju kaebust ja nurinat on põlluharijate keskel wiimastel aegadel kuulnud muu hulgas selle kohta, et põllumehed ei saa oma jeaduste eest kasuwat hindu. Praegu, walimiste eel, äsjitawad kogude-koonduse mehed ja lehed maarahwast jellepärast linnade vastu, jeltades, et ainult linnade ülekõhus olawat jüüdi põllumajandusjeaduste hindade allasurumises.

Et jüüi töeliseft aga jugugi ei jöija linnades, waid hoopis mujal, jeda näitas juba läinud aastal pitalt ja laialt kogude-koonduse enese praegune häälkandja „Maaleht“. See kirjutas pikemalt figade kottuwõtmisest põllumeestelt ja näitas, kuidas põllumeest jeejures kõige tugewamini pügatakse just põllumeeste kogude eneste meeste poolt. Nimeft kirjutatakse „Maalehes“ nr. 57 1931. a. jónajõnalft muu hulgas järgmist:

„Ka teeniwad „Estonia esporttapanamajad“ põllumehe arwel ränka raha (Põllumehele maksetakse 60 senti eluwalu ig, kama ise saadakse jalt 105 senti.) Nii teeniwad „Estonia esporttapanamajad“ ühe jea pealt, mis kaalus jeltuniseft 110 ig, 49,50 krooni ja 5000 jea pealt umbes 20 miljõnft senti.“

„Estonia“ sa ja kogude tege-laste tapanamaja, jeejõraste

Rahvusliku Keskerakonna Üleriiklik Kontverents.

R. K. ajutine Keskkomitee otsustas ära pidada Rahvusliku Keskerakonda kuuluvate erakondade ühise üleriikliku kontverentsi reedel 22. aprillil Tallinnas.

Kontverentsi ülesanne on Rahvusliku Keskerakonna tohanguks esindajaid ja tegelasi toetu tuua ühisele nõupidamisele eelisevate tähtsate küsimuste üle, nagu: erakonna ideoloogia ja programm, lähem töötava, taktika, 5. Riigikogu valimiste korraldus ja t. Kontverents peab andma neis küsimustes oma heakskiitmise, et siis ühemeelselt ja täie jõuga vastu minna eelisevatele Riigikogu valimistele.

Kontverentsist võtavad hääleõigusega osa:

- 1) Rahvusliku Keskerakonna Ajutine Keskkomitee,
- 2) Rahvuslikult Keskerakonnaks liitunud seniste erakondade keskkomiteed,
- 3) Ühendatud riigikoguriühm,
- 4) Maa- ja linnakomiteede juhatused,
- 5) Kohalikkude komiteede esindajad,
- 6) Kõigi nimekirjade kandidaadid,
- 7) Büroode juhatajad ning organisaatorid,
- 8) Rahvusliku Keskerakonna põhimõtteid jagatava ajakirjanduse esindajad.

Kontverentsi pealkuulajatena on terovitatud kõik Rahvusliku Keskerakonda kuuluvate erakondade liikmed liikmetaardi ettenäitamisel.

Kontverents peetakse „Estonia“ sinises saalis, algusega kell 10 hommikul. Kontverentsile järgneb pidulik koosolek „Estonia“ kontsertsaalis kell 6 p. l., kus muu hulgas Ajutine Keskkomitee esineb Rahvusliku Keskerakonna deklaratsiooniga.

Ajutine Keskkomitee loodab rohket osavõttu kontverentsist üle kogu riigi, nii maalt kui linnast.

Kohalikud komiteed organiseerigu kontverentsile ja tagasi hinnamalandusega sõite raudteel.

Üksikasjalit päevakord teatatakse tohtadele kirjateel.

erakonda — mustatakse kõige hoolimatumalt, sotsialistidest tarvilikult peetakse mõõda minna ainult kõige viisakamate ääremärkustega?!

Pogude-koendus nähtavasti leiab et Zoonased, Gustawsonid, Piiskarid Läänavad, Andreefenid ja teised on austamisväärsimateks ja loovamateks jõudubeks meie riigi ning rahva elus, kui Rahvusliku Keskerakonna üldtuntud juht Lõnison, Strandman, Kerem, An-

derkopp, Lattil, Bung j. t. ning kogu selle erakonna taga seisew rohkearvuline Eesti haritlaste ja avalikkude tegelaste perel

Mi saab selgemaks aga siis, kui maadata samal ajal ka sotside lendlehte: „vastastikkuse“ põhimõttel on sellegi teravam ots sihitud R. Keskerakonna vastu, kogude-koendusest n.-õ. õrnalt mõõda hülides.

Koostöö on seega tihed ja täielik.

Rahvusliku Keskerakonna üks kandidaatide nimekirja Tartumaal.

Lõnison, Jaan — välisminister. Endine riigivanem.

Kerem, Arnold — kaitseminister. Endine lauaaegne põllutööstusminister.

Tõllasepp, August — 3. ja 4. riigikogu liige. Riigikogu sekretär.

Keit, Marie — Riigikogu kaitse Eesti Naisteühingu juhataja.

Kärve, Jaan — Riigikogu kaitse Kaitse koguduse õpetaja.

Jundas, Joosep — tegelik põllumees ja seltskonnategelane Kamilbas.

Mänd, Oskar — „Postimehe“ tegeliku toimetaja, ühistegelane, Vabaduse Risti kavaler.

Luik, Karl — Tartu linnapea.

Utri, Jaan — põllumees. End. Ahtava Kogu liige.

Viik, Johannes — advokaat. Ühine volinik. „Maamehe“ toimetaja.

Neos, August — põllumees. Jõgenu alevivanem.

Torpats, Eduard — tööstur. Tartu Töösturite Keskkõhingu abiesimees.

Goppe, Jaan — kalamees. Siisewen Kalanduse Seltsi nõukogu liige.

Põld, Helmi — Naiste Karskusliidu juhataja.

Sumberg, German — wammutatud advokaat. Vinnawolinik.

Sõso, Eduard — põllumees. Wallawannem Ühik.

Lang, Johan — koolidirektor Tartus.

Priks, Aleksander — põllumees. Wallawanema abi ja seltskonnategelane Aaremaal.

Koppel, Heinrich — professor. Tartu ülikooli end. rektor.

Saral, Karl — professor. Eesti Põllumeeste Seltsi esimees Tartus.

Tartumaal on Rahvuslikul Keskerakonnal üldse 5 kandidaatide nimekirja, et võimaldada kodanikkudele rohkem isikuvallimise põhimõtte teostamist. Teised nimekirjad avaldame järgmistes numbrites.

Wäljaandja: Rahvuslik Keskerakond.

Wastutaw toimetaja: A. Tammann.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühikuse ühikoda, Pilt nr. 2. 1932.